

najaar 2001

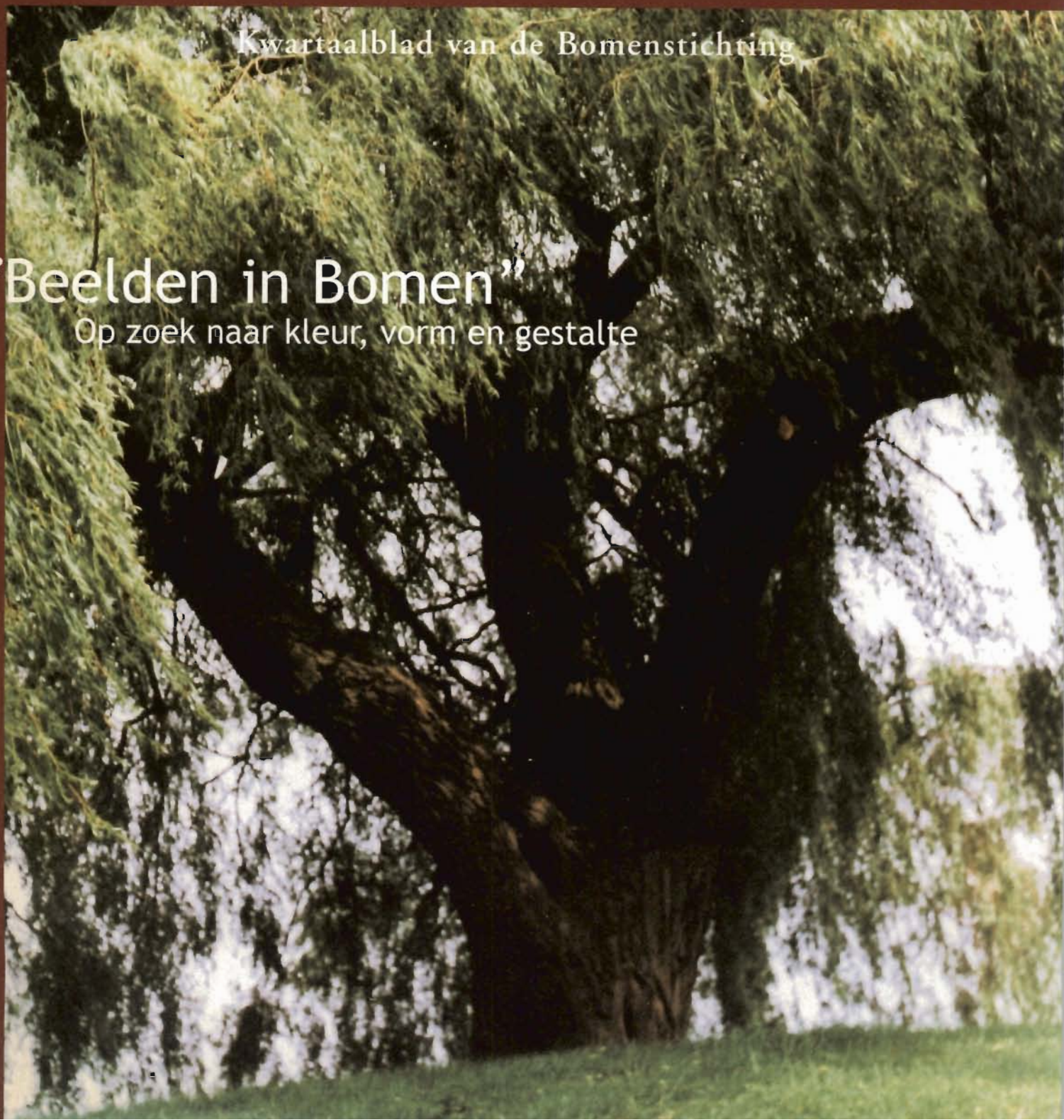
BOMEN *nieuws*

Kwartaalblad van de Bomenstichting

“Beelden in Bomen”

Op zoek naar kleur, vorm en gestalte

Adviseurs groenvoorziening en terreininrichting

SmitsRinsma

Uitvoeringsvoorbereiding
en directievoering, expertises en
groenbeheer, calculaties
en budgetbewaking

IJsselkade 9a, Zutphen
Postbus 4051, 7200 BB Zutphen
Telefoon (0575) 58 52 20
Fax (0575) 58 52 22

**Mr B.M. Visser
& partners**

*Juridische Raadgevers
Natuur, Bos en Landschap*

Ravenhorsterweg 61, 7103 AR Winterswijk
telefoon en fax: 0543 - 51 85 17
e-mail: bmvisser@freeler.nl

Boomvriendelijk bouwen kan dat ook ???

Jazeker, voor bouwen rond bomen bestaan gedetailleerde richtlijnen en randvoorwaarden die het mogelijk maken om op een verantwoorde wijze te bouwen rond bomen.

In de KBB© versie 2001 zijn deze richtlijnen en randvoorwaarden tot duidelijke en toetsbare besteksvoorwaarden uitgewerkt!

KBB© Kwaliteitsrichtlijnen Besteksvoorwaarden Boombbeheer

BESTEKSVORWAARDEN KBB©

*Nog geen licentiehouders?
Bel voor de speciale KBB© Infobrochure!*

N.O.C.B.
Boomtechnisch Adviesburo
beëdigd taxateur van bomen

Postbus 168, 6930 AD Westervoort
Tel. 026 - 31 17 550 - Fax 026 - 31 20 538
Bezoek onze internetsite: www.nocb.nl

Spectaculair

Onlangs was ik op een feestje, waar ook enkele mensen uit de Alblasserwaard aanwezig waren. Enkelen begonnen direct over de bijzondere actie van het verplanten van een honderdjarige kastanje in Alblisserdam begin dit jaar. Of ik daar ook bemoeienis mee had gehad? Het was heel spectaculair geweest en de boom staat nu op een prachtplek, was de conclusie. Ik had geen zin om te vragen of de oude plek honderd jaar lang niet mooi genoeg was geweest en hield het maar bij het positieve van de actie. De boom was gered dankzij een bedrijf uit de omgeving dat deze stunt wel aandurfde. Maar in feite werd de hele actie veroorzaakt door gestuntel op de tekentafel van een projectontwikkelaar of architect die geen kans zag een monument (!) in te passen in een nieuwe situatie. Deze actie in Alblisserdam kun je, zonodig, ook anders uitleggen: de moderne tijd eiste ruimte op voor nieuwbouw in ons volle land en voor de boom was geen plaats meer. Maar uit respect voor de honderdjarige heeft men gezocht naar een oplossing en vond deze op redelijke afstand. In dit Bomennieuws beschrijven we een voorbeeld van een projectontwikkelaar die wél kans zag een boom te integreren in een stukje dorpsvernieuwing. U kunt dit lezen in het artikel op bladzijde 4 over de voortgang van ons project Ruimte voor Bomen.

Heel wat anders, maar wel in de lijn van de titel van dit 'redactioneel' was een kort berichtje in een huis-aan-huiskrant in Rotterdam. In een winkelcentrum plaatste een Maastrichtse kunstenaar een bronzen boom die voorbijgangers een hand toesteeekt. De hand is zomer en winter op lichaamstemperatuur. Als symbool en uit respect voor de duurzame kracht van de natuur. De boom als metgezel. Je moet er maar opkomen.

Wat ik spectaculair vond was een inzending van een Amsterdamse beeldend kunstenaar voor de tuin van een psychiatrische instelling in Castricum: driehonderd uren van gips, vastgemaakt aan bomen. "Een luisterend oor werkt goed wanneer de geestelijke nood hoog is en wat is er beter dan een luisterende boom?", was haar motivering. Wilt u uw boom ook laten horen en toegankelijk maken voor uw verhaal, lees dan het aanbod op bladzijde 20.

Frank Moens

Frank Moens

In dit nummer ...

Iepenziekte: Ministerie grote afwezige bij een belangrijk vernieuwingsproces

De Bomenstichting werkt sinds de afschaffing van de iepenziektebestrijding door de overheid in 1990 aan een reddingsoperatie om de iep voor Nederland te behouden. Een nieuw beheersproces werd van de grond getild, maar in de nieuwe opzet schittert de overheid door afwezigheid. Waarom zit de iep in Den Haag in het verdomhoekje en is dit rampzalig? Op voorzet van de voorzitter van het Iepenberaad geeft redactielid Maartje Nelemans een uiteenzetting.

Beelden in bomen

Geen houtsnijwerk maar beelden die op natuurlijke wijze ontstaan. Paul Rolans, als fotograaf werkzaam in Duitsland, speurt naar herkenbare patronen in hout en schors en legt deze fotografisch vast. Een impressie van zijn werk.

Eendenkooi en kooibedrijf

Ze zijn niet veel meer in gebruik, maar er zijn nog wel een flink aantal eendenkooien die in goede staat verkeren. Daarvan zijn de meeste omgedoopt tot natuurmonument. Vaak zijn de gebiedjes al meer dan honderd of tweehonderd jaar lang als eendenkooi in gebruik geweest. Rondom de lokvijver en de vangpijpen heeft zich een prachtige flora ontwikkeld met daarin eeuwenoude bomen. Désiré Karelse is eendenkooispecialist en beschrijft de speciale kenmerken van deze gebiedjes.

en verder ...

- Bouwen mét behoud van bomen 6
- Toekomstbomen 7
- CBF keur voor Bomenstichting? 7
- Stille getuige 8
- Bomen vor koeien 8
- Zin en onzin in de boomverzorging (2) 10
- Van onze lezers 19
- Kort nieuws 20
- Boeken 22
- Agenda 23
- Colofon 23
- Rijp & Groen 24

Op de omslag: Treurwilg bij Sprang-Capelle

Iepenziekte: Ministerie grote afwezige bij een belangrijk vernieuwingsproces

Maartje Nelemans

In 1976 is de iepenziekte in Nederland op grote schaal los gebroken. Vanaf het allereerste begin is de Bomenstichting betrokken geweest bij de bestrijding. Aanvankelijk vanaf de zijlijn, maar dat veranderde toen het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) in 1991 de landelijke coördinatie en subsidiëring stopzette. LNV meende dat de iepenziekte 'beheersbaar' was geworden en voortaan overgelaten kon worden aan andere overheden en particulieren. Dat besluit is, zoals toen al door velen voorspeld werd, desastreus gebleken. De Bomenstichting heeft zich vanaf dat moment zeer actief ingezet, o.a. via het inmiddels opgerichte IepenBeraad. In deze jaren is een schat aan ervaring en kennis opgedaan, en is schoorvoetend een proces op gang gekomen dat leidt tot een efficiënte landelijk bestrijding. Grote afwezige is echter het Ministerie van LNV, dat nu zelfs helemaal geen geld meer beschikbaar stelt voor ondersteuning van de bestrijding, ondanks de grote cultuurhistorische- en natuurwaarden van de iep voor Nederland.

LNV trekt zich terug: de eerste jaren

Na het besluit van LNV om zich terug te trekken uit de iepenziektebestrijding hebben de Bomenstichting, gemeenten, het bedrijfsleven en een aantal deskundigen zich verenigd in het IepenBeraad om de bestrijding van de iepenziekte ter hand te nemen. Al gauw werd duidelijk dat vele dilemma's en hindernissen een goede bestrijding in de weg staan. Het is bijvoorbeeld weinig efficiënt en effectief als de ene gemeente keurig alle zieke iepen op tijd en volgens de regels opruimt, terwijl de buurgemeenten niets doen. Ook is het essentieel dat het rooien en het verwerken van de zieke iepen op een zorgvuldige manier gebeurt, en dat er niet mee gesjoemeld wordt (wat dus helaas wel voorkwam en nog steeds voorkomt). 'Wie betaalt wat' is uiteraard ook een prangende kwestie: iepen zijn meestal landschappelijk waardevolle elementen, maar op het lokale niveau zijn daar vaak geen gelden voor te vinden, of, nog pijnlijker, geen mensen die dit in hun portefeuille hebben of die zich hiervoor hard willen maken. Vaak worden bovendien, uit oogpunt van kostenbesparingen, geen nieuwe iepen aangeplant, zodat daarmee de kwaliteit van het oorspronkelijke landschap verdwijnt.

Wel werd duidelijk in die eerste jaren dat het uitgangspunt van LNV, namelijk dat gemeenten en particulieren de iepenziekte zelf wel konden beheersen, volstrekt niet klopte, integendeel: de ziekte groeide uit tot een heuse epidemie.

Voorstellen voor een nieuwe aanpak

Het IepenBeraad constateerde, na een aantal jaren ervaring opgedaan te hebben, dat cruciaal voor een efficiënte en effectieve bestrijding is: landelijke samenwerking, een professionele organisatie op regionaal niveau en een aanpak volgens gezamenlijk vastgestelde kwaliteitsnormen. Ook constateerde het IepenBeraad dat met een dergelijke aanpak een aanzienlijke kostenbesparing bereikt kan worden. Jaarlijks worden vele honderdduizenden iepen gerooit, op een bestand van enkele miljoenen. Daaronder vallen vele cultuurhistorisch belangrijke bomen op cultuurhistorisch belangrijke plaatsen. Dit betekent een belangrijk verlies. De 'vervangingswaarde' is niet precies bekend, maar ligt naar schatting tussen 30 en 60 miljoen gulden per jaar.

De inzichten van het IepenBeraad hebben geleid tot het idee van het oprichten van de zogenaamde Iepenwacht, en tot de wens om kwaliteitscriteria te ontwikkelen voor het rooien en verwerken van zieke iepen. Om dat te realiseren heeft de Bomenstichting in 1998 voor 5 jaar geld aangevraagd bij het Ministerie van LNV. Zoals inmiddels bekend heeft het ministerie alleen in 1998 en 1999 geld gegeven, en vervolgens de geldkraan dichtgedraaid. Ondanks dat er inmiddels al veel meer dan voorheen was bereikt.

De eerste resultaten van de nieuwe aanpak

De Iepenwacht is een samenwerkingsproject tussen bedrijfsleven en (semi-)overheid, waarbij de Bomenstichting eigenaar is van het beeldmerk (als kwa-

liteitscontrole), en de naam toekent aan provinciale initiatieven. Inmiddels is al het nodige bereikt. In zijn algemeenheid blijkt het goed mogelijk beheerders er van te overtuigen dat met een betrekkelijk geringe investering een hoog rendement voor het landschap samengaat met een aanzienlijke kostenreductie. Het blijft wel een moeizaam proces, waarbij vertrouwen en kennis in de regio moet worden opgebouwd, hetgeen jaren zal vergen.

In de provincies Groningen, Friesland, Zuid-Holland en Noord-Holland zijn in wisselende samenwerkingsverbanden diverse activiteiten gestart. Sommigen zijn al een eind op streek, andere zijn in de beginfase. Helaas is de provincie Zeeland nog de grote afwezige.

Het blijft wel een moeizaam proces, waarbij vertrouwen en kennis in de regio moet worden opgebouwd ...

De Bomenstichting speelt een belangrijke rol bij het ontwikkelen en handhaven van de kwaliteitscriteria voor het omgaan met de zieke iepen. Daarbij blijkt dat het vasthouden aan de afgesproken criteria niet vanzelfsprekend is: zo werd onlangs onder druk van mechanisatie en schaalvergroting vanuit het bedrijfsleven gepleit voor een versoepeling van de normen, nl. een langere termijn voor het verwerken van het iepenhout.

Het Ministerie van LNV: de grote afwezige

Het blijft een intrigerende vraag: waarom houdt het Ministerie van LNV zich zo op de achtergrond bij een onderwerp dat in feite zeer nauw verbonden is met de beleidsdoelen die datzelfde ministerie wil bereiken. Iepen zijn onmiskenbaar zeer waardevolle landschapselementen in ons landschap, met name in de kustgebieden. Vanuit cultuur-historisch oogpunt, maar ook vanuit natuurwaarden en belevingswaarden. Waarom laat het ministerie dan toe dat deze iepen nog steeds in hoog tempo verdwijnen? Duidelijk is dat er nu voldoende inzichten ontwikkeld zijn om dit proces te stoppen, mits er voor een professionele aanpak gekozen wordt, en er voor de komende jaren geld beschikbaar gesteld wordt. Is dit niet een misplaatste vorm van decentralisatie en een al te goed vertrouwen in de maatschappij?

Aan de andere kant is het ook opvallend (en van onschatbare waarde) dat, ondanks deze negatieve signalen van rijkszijde, al jarenlang vele mensen zich (meestal onbetaald) volledig inzetten voor het behoud van iepen in ons land, vaak tegen beter weten in maar uit een diepgeworteld idealisme. Zonder deze mensen zouden er nu nog veel minder iepen zijn!

Bron:
een artikel van
Maarten T. de
Winter, voorzitter
van het
IepenBeraad.

Bouwen mét behoud van bomen

Edwin Koot

Bomen zijn niet gewenst op bouwterreinen. Zelfs op plekken waar geen bebouwing is gepland maar bijvoorbeeld tuinen, worden bomen gekapt. Toch zijn er positieve uitzonderingen, waar de Bomenstichting in het kader van het lopende project 'Ruimte voor bomen' graag van op de hoogte is. In Oosterhout vroeg men ons advies voor het behoud van een fraaie eik in een nieuwbouwproject.

Een jaar of veertig geleden stond voor een boerderij in Oosterhout een oude eik. Op deze plaats werd een kerk gebouwd. Bij de bouw is de eik bewust gespaard en nu staat hij op het binnenterrein en speelt een belangrijke rol in de kerkelijke vieringen. Nu bestaan er plannen om de kerk te slopen en op dezelfde plaats een nieuwe kerk en woningen te realiseren. Het kerkbestuur heeft met nadruk te kennen gegeven dat er haar veel aan gelegen is dat ook bij deze nieuwbouw de eik wordt gespaard. Deze wens is door de projectontwikkelaar overgebracht op de architect. De architect heeft op zijn beurt een ontwerp gemaakt, waarin ook ruimte is voor een binnenplaats. Weliswaar niet zo groot als de huidige, maar naar mening van de architect groot genoeg.

Deze zomereik in Oosterhout wordt geïntegreerd in een nieuwbouwproject rond de boom

foto: Edwin Koot

De projectontwikkelaar wil er echter zeker van zijn dat de boom de bouw zal overleven en vraagt de Bomenstichting om een 'second opinion' over dit plan. De Bomenstichting doet daarop onderzoek ter plaatse, waarbij ze kijkt naar de conditie waarin de boom verkeert en hoe de boom het eventuele verlies van de wortels zou doorstaan door het kleiner worden van de ruimte. Gelukkig blijkt tijdens het onderzoek dat de conditie van de boom goed is. De nieuwe gevels komen dichterbij de boom te staan en daarbij zal een deel van de wortels verloren gaan. De Bomenstichting oordeelt echter dat er voldoende wortels overblijven en dat de binnentuin groot genoeg blijft om deze eik een goede toekomst te kunnen garanderen.

Vijfenvertigduizend gulden voor Ruimte voor bomen!

De Bomenstichting begon in 2000 het project Ruimte voor bomen. Daarmee wil de stichting bewerkstelligen dat projectontwikkelaars en architecten aanwezige bomen in nieuwbouwplannen integreren. In 2000 ontvingen we een bijdrage van het Ministerie van LNV, maar een vervolgaanvraag voor dit jaar werd afgewezen. We deden daarom dit voorjaar een beroep op onze donateurs voor een financiële ondersteuning in de uitvoering van dit driejarige project. Tot ons genoegen is in totaal ruim f 45.000,- bijgeschreven. We zijn u daar zeer dankbaar voor, want hiermee is het mogelijk dit project voort te zetten. We zoeken nu naar mogelijkheden voor aanvullende geldbronnen voor een afronding in 2002.

Vanzelfsprekend is het treffen van de nodige beschermende maatregelen tijdens en na de bouw van essentieel belang. Zo zal er tijdens de bouw geen zwaar materieel onder de kroon mogen rijden en mag er op die plek ook geen bouw materiaal (ook niet tijdelijk) worden opgeslagen. Anders wordt het wortelstelsel te zwaar beschadigd. Na de bouw zal de binnenplaats opnieuw moeten worden ingericht. Het is natuurlijk belangrijk dat er bij die herinrichting geen fatale fouten worden gemaakt. Het zou toch zonde zijn wanneer de boom tijdens de bouw omzichtig wordt gespaard en dan alsnog het loodje legt, omdat een tuinarchitect voor de aanleg van een terras de wortels weghakt. Dit lijkt logisch, maar toch gaat het in de praktijk op het laatst vaak nog mis.

Indien al onze aanbevelingen worden opgevolgd dan hebben wij er vertrouwen in dat deze eik een mooie toekomst tegemoet gaat en er nog vele vieringen onder en met de boom plaats kunnen vinden. Daarnaast zijn we weer een voorbeeld rijker van hoe het ook kan: bouwen mét behoud van een boom.

Toekomstbomen

Marjan van Elstrand

Ons dertigjarig jubileum bracht ons vorig jaar in contact met het eveneens dertigjarige, Zeister bouwbedrijf Hogenboom. De directie van het bedrijf deed zijn naam eer aan door her jubileum voor een deel aan bomen te wijden. Dat leverde ons in september al een prachtige gift op van f.10.000,-, voor de helft bij elkaar gebracht door de gasten en verdubbeld door de gastheer. Eind maart mocht ik bovendien als eregast meewerken aan het planren van een toekomstboom, een prachtige beuk op een pleintje in de nieuwe wijk Parmentiersland. Door zijn plek en de goede groeiplaats maakt deze boom kans om oud te worden.

Ook in Amsterdam werd een toekomstboom geplant. Op 30 maart is op de Martin Vlaarkade in het stadsdeel Westerpark een suikeressdoorn geplant. De toekomst van deze boom is op alle mogelijke manieren verzekerd. Onder- en bovengronds is in het bestemmingsplan vastgelegd dat hier een monumentale boom moet staan. De schenker van de boom, Pius Floris Boomverzorging Amsterdam, zorgde voor een optimale start en garandeert voor de komende 100 jaar het beheer, inclusief de gelden daarvoor. Het initiatief hiervoor werd genomen door Alex Piepenbrock, die jaren geleden als student al het idee voor het planten van toekomstbomen bij de Bomenstichting neerlegde. Zijn gedachte hierachter was, dat niet zoveel bomen een kans krijgen om oud te worden, maar dat het mogelijk

Alex Piepenbrock bezig met de plantactie van de Toekomstboom in stadsdeel Westerpark in Amsterdam.

moet zijn om plekken te vinden, waar een boom letterlijk wel toekomst heeft. De Bomenstichting heeft daarna met financiële hulp van het VSB Fonds en van 'Oranjeboom bierbrouwerij' toekomstbomen geplant in IJsselstein en Schoonhoven. Alex Piepenbrock werkt intussen als Wijkmanager Groen in stadsdeel Westerpark en kon zijn idee daar ook in praktijk brengen. Bestaan er niet nog meer 'Alexen'?

CBF keur voor Bomenstichting?

Op verzoek van enkele donateurs hebben wij informatie gevraagd aan het Centraal Bureau Fondsenwerving om te onderzoeken of de Bomenstichting in aanmerking kan komen voor het zogenaamde CBF-keur voor goede doelen. Organisaties, die dat keurmerk mogen voeren, zijn na diepgaand financieel onderzoek betrouwbaar gebleken. Betrouwbaar wil in dit geval zeggen dat de resultaten van fondsenwerving grotendeels ten goede komen aan het verwezenlijken van het doel van die organisatie. Ofwel: er blijft niet teveel aan de strijdstok hangen.

Tot onze schrik blijkt aan het keurmerk een dusdanig kostenplaatje te hangen (duizenden guldens per jaar), dat we besloten hebben het niet aan te vragen. Dat

geld besteden we liever aan ons eigenlijke werk. Het keurmerk lijkt derhalve vooral bedoeld voor de grote fondsenwerwers.

Wie zelf wil kijken of we een beetje netjes met uw geld omgaan, is van harte welkom om ons financieel jaarverslag (met accountantsverklaring) op te vragen. We sturen het u graag toe.

Verder is iedereen uiteraard van harte welkom om ons met een extra fiscaal aftrekbare gift te steunen. Telefonisch, schriftelijk of via de website van de Bomenstichting (www.bomenstichting.nl) kunt u hierover informatie bij ons aanvragen.

Marjan van Elstrand

Stille getuige

Frank Moens

Wanneer je vanuit het noorden bij Dussen met de pont de Bergsche Maas oversteekt zie je hem al aan de overkant staan. De lichtgroene, breedduit gegroeide treurwilg contrasteert met de donkergroene essen en populieren op de achtergrond. De wilg was getuige van de gevechten in de directe omgeving tijdens de Tweede Wereldoorlog en markeert nu het monument ter nagedachtenis aan de geallieerde slachtoffers.

bron:
Fall Braun,
de strijd om
het Kapelsche
Veer
1944-1945
D.L. Roitero
Uitg.
Gianotten,
Tilburg, 2e
druk 1995

foto:
Frank Moens

Op 16 december 1944 begon het Duitse leger haar laatste offensief tegen verzamelde geallieerde troepen in de Ardennen. In de dagen daarna probeerden andere Duitse troepen onder de actienaam Fall Braun, vanuit het bezette Nederland door te breken naar Antwerpen. Duitse parachutisten staken de Bergsche Maas over bij het Kapelsche Veer en stuitten daar op Poolse troepen die waren ingekwartierd in de omgeving. De Polen wisten stand te houden tegen het geweld van de Duitsers, die zich ondermeer hadden verschanst in de woning van de kantonniër, de wegbeheerder dichtbij het veer, op een steenworp afstand van de treurwilg. Pas nadat Engelse troepen en later Canadezen steun gaven aan de Polen kon op 29 januari van het volgend jaar het Duitse verzet worden gebroken. Aan geallieerde zijde vielen 350 doden te betreuren, waaronder 200 Polen. Van de windkering van wilgen rond de woning resteerde niet veel meer dan wat kapotgeschoten stammetjes.

Uiteindelijk bleef één wilg over, als enig aanwezig restant die herinnert aan het oorlogsgeweld. In het boek van D.L. Roitero, die de aanval van de Duitsers bij het Kapelsche Veer beschrijft, staat een foto van de restanten van de wilg in het voorjaar van 1945. De boom moet toen ongeveer een jaar of twintig zijn geweest. De resten van toen groeiden opnieuw uit tot een prachtige treurwilg. Veertig jaar na de bevrijding op 4 mei 1985 werd aan de voet van de boom een monument opgericht, met daarin gedenkplaketten voor de Canadese, Engelse, Belgische en Poolse slachtoffers. De wilg staat er nog steeds prachtig bij. De stam vertoont weliswaar de nodige holten en het is goed te zien dat in het verleden de nodige opknopwerkzaamheden zijn verricht.

Na het oorlogsgeweld raakte de wilg aan het eind van de vorige eeuw verzeild in het geweld van de dijkverzwaring, maar zijn standplaats is gelukkig ongemoeid gelaten. Aan dit deel van de dijkverzwaring werd deze zomer de laatste hand gelegd en enkele mannen waren in juni nog bezig om met een metaaldetector de bodem rond de wilg af te speuren naar munitie en ander oorlogstuig. Zij wisten te vertellen dat bij graafwerkzaamheden rond de voormalige kantonniërswoning enorme hoeveelheden munitie werden aangetroffen. Vrachtwagens vol werden afgevoerd. Ook vonden ze tientallen lijken van Duitse soldaten, begraven in hun eigen schuttersputje. De wilg was er getuige van maar

Bomen voor koeien

Hanneke van Dijk & Rob van Doesburg

Koeien hebben geen schaduw en beschutting nodig, zo werd altijd verteld. Inmiddels is bewezen dat koeien die in de brandende zon staan minder melk geven. Dus moeten er meer bomen in weilanden komen.

Koeien zorgen voor melkplassen en boterbergen, maar niemand vraagt zich af of ze het wel naar hun zin hebben in een weiland. In storm en regen, en in de brandende zon; worden ze geacht hun werk te doen: melk en vlees produceren. De vleeskoeien worden groter, de melkkoeien kunnen hun uiers haast niet meer torsen. En met het verwijderen van de hoorns verdwijnt hun identiteit. De koe is een machine geworden.

Koeien die 's zomers nog buiten mogen grazen, hebben geluk. Het lijken er steeds minder te worden. Dat heeft zijn voordelen, want waar vroeger vijf koeien per hectare graasden, staan er nu nog maar twee of anderhalf. Een halve koe met de andere helft in de volgende hectare in weer een hectare met alleen maar gras. Een weiland waarin elke grasspriet telt: dat gaat niet meer op met minder koeien. Want dat was de reden dat de bomen uit de weilanden verdwenen en de hagen plaatsmaakten voor prikkeldraad. Koeien hebben geen schaduw en beschutting-nodig, werd altijd verteld. Ze geven toch wel melk. Maar bewezen is dat koeien die in de brandende zon staan minder melk geven, en dat melk van koeien met hittestress meer (voor mensen ongezonde) afweerstoffen bevat. Eigenlijk hoef je zoiets niet te bewijzen, daar heb je alleen maar een hoogspanningsmast voor nodig en een zonnige dag. Koeien verdringen zich in de schaduw van de mast, bij gebrek aan een boom.

Stichting wAarde, Landschapsbeheer Nederland en het VARA-radioprogramma 'Vroege Vogels', vonden dat er wat aan gedaan moest worden. Zij startten de campagne 'Bomen voor koeien' en de eerste bomen zijn geplant. De eerste van 1,5 miljoen bomen. Voor elke koe een boom, voor elke koe luwte en schaduw. Bomen voor koeien en bomen voor mensen, want een weiland met bomen, omgeven door houtwallen, is ook heel wat plezieriger om naar te kijken. Nu de grassprietten nog, misschien dat daar wat kruiden tussen mogen.

Na de start in mei 2000, waar bij het jubileum van Vroege Vogels de eerste boom werd overhandigd aan Lenie 't Hart van de Zeehondencreche in Pieterburen, zijn er inmiddels 4200 bomen en struiken geplant. Bij die start werden door staatsecretaris Geke Faber 1000 exemplaren afgenomen. De 4200 bomen zijn in vrijwel alle provincies geplant (met uitzondering van Noord- en Zuid-Holland en Utrecht). Dat de actie nu al slaagt, is mede te danken aan de inventiviteit van bijvoorbeeld een zonnebankcentrum dat zijn klanten een certificaat (à f15,-) cadeau doet. Of de vele oma's die hun kleinkinderen bij de geboorte een boom schenken. Een aardig idee dus.

Maar er is ook kritiek: de nieuwe bomen kunnen ook dienen als uitkijkpost voor kraaien die zo de weidevogelstand bedreigen.

De Stichting wAarde heeft daarom besloten om bij de volgende fase van deze actie (48.000 bomen in 2 jaar) weidevogelgebieden zo veel mogelijk te ontzien.

Inmiddels, ruim een jaar en een MKZ-crisis verder, zijn de eerste resultaten zichtbaar. Thomas van Slobbe van de Stichting wAarde deelde mee dat inmiddels 7000 certificaten zijn uitgereikt maar dat door de MKZ-crisis het planten enige vertraging heeft opgelopen. In oktober zal het planten hervat worden. Om weer een impuls te geven aan deze actie heeft de stichting een wedstrijd uit geschreven. De bekende natuurcolumnist Koos van Zomeren heeft voor een column een eerste en laatste zin geschreven. Die luiden: "Ik was de hele dag buiten geweest" en "hoeveel koe kan een koe nog zijn?". Aan de deelnemers de taak om daartussen een verhaal te schrijven. De winnaar ontvangt een bronzen beeld van Cornelia Bruinewoud (zie afbeelding hiernaast) en zijn of haar column zal opgenomen worden in een boekje met de leukste en beste columns.

Verdere details van de actie en de wedstrijd kan men lezen op de homepage: www.bomenvoorkoeien.nl. Daar staat ook te lezen waar de bomen zijn geplant.

Bron: Volkskrant magazine 17, maart 2001

Certificaat
Wie f 15,- over-
maakt op giro
8209960 van
Stichting wAarde in
Beek Ubbergen
koopt daarmee één
inheemse boom en
ontvangt een 'Bomen
voor koeien'-certifi-
caat.

Zin en onzin in de boomverzorging (2)

Marjan van Elstrand

met dank aan
Jitze Kopinga,
Alterra te
Wageningen

Technieken om
de standvastheid
of stevigheid van
de bomen te
testen.

boven:
Trekproef aan de
rechter populier.
Met een lier
wordt aan de
boom getrokken
en
meetapparatuur
geeft de
standvastigheid
van de boom aan.

inzetjes v.l.n.r.:

Twee
resistografen en
een impulshamer.
Ze geven een
beeld van zwakke
plekken in het
inwendige van de
boom.

foto's: Omegam
Groenadvies,
Amsterdam

In twee afleveringen behandel ik onderzoek- en behandelmethoden in de boomverzorging, die soms meer met onkunde en/of commercie te maken hebben dan met de gezondheid en veiligheid van bomen. Het eerste deel heeft u kunnen lezen in het afgelopen voorjaarsnummer van Bomennieuws. Dat ging over snoei en wondverzorging. In dit artikel behandel ik veiligheidsaspecten en paddestoelen in bomen, aan de hand van veel gehoorde (onjuiste) beweringen. Ik stel reacties op beide afleveringen zeer op prijs.

(Visual Tree Assessment) te gebruiken voor het beoordelen van de breukvastheid van stam en takken, is vooral de daarbij gebruikte apparatuur dominant geworden. Toch gaat het bij de beoordeling vooral om de 'V' van Visual: wie met ervaring en verstand van zaken bomen bekijkt heeft slechts in een enkel geval apparatuur nodig om zijn/haar vermoedens te bevestigen. In de praktijk wordt echter bijvoorbeeld de resistograaf, een apparaat om te merken of er rotte plekken in het hout zitten, te pas en te onpas gebruikt, vooral door bedrijven die de kennis missen om bomen, op wat voor manier dan ook, te beoordelen. Dir heeft twee ongewenste gevolgen. In de eerste plaats worden te veel bomen ren onrechte afgekeurd als zijnde onveilig. Ten tweede bestaan er vermoedens dat de resistograaf zelf houtrot veroorzaakt. Met dir apparaat wordt namelijk in de boom geboord, zodar schimmelsporen in het

... er bestaan vermoedens dat de
resistograaf zelf **houtrot** veroorzaakt.

CONTROLE OP VEILIGHEID

“De veiligheid van bomen is alleen met apparatuur te controleren.”

Sinds boomverzorgers van onder andere mechanica-hoogleraar Claus Mattek hebben geleerd om VTA

hout kunnen dringen. Ook andere apparaten, die geen directe schade aan de boom veroorzaken, zijn slechts af en toe nuttig, en dan alleen in handen van een echte deskundige, namelijk als hij zijn eigen waarnemingen niet vertrouwt.

“Trekproeven voorspellen windbestendigheid.”

Terwijl VTA (zie vorige blokje) iets kan zeggen over de breukvastheid van de bovengrondse delen van een boom, worden tegenwoordig trekproeven ingezet om te onderzoeken of het wortelstelsel voor voldoende verankering zorgt. Er wordt letterlijk aan de boom getrokken en dan gemeten hoeveel hij meegeeft. Via tabellen wordt berekend hoe de boom zal reageren op een storm met windkracht 11, dus of hij nog volledig veilig is. Toch zegt zo'n trekproef alleen iets over de windbestendigheid op het moment van de proef en niets over de toekomst. Je weet dan immers nog niets van het wortelstelsel zelf, of van de groeiomstandigheden. Er kan bijvoorbeeld een snelgroeiende houtparasitaire schimmel in de wortels zitten, die het verankerend vermogen

snel aantast. Dus zou je de trekproeven ieder jaar moeten herhalen en dat is een dure liefhebberij, die alleen voor bijzondere bomen op risicoplekken de moeite waard lijkt. Je zou je bovendien kunnen afvragen of het voor bomen bevorderlijk is wanneer er ieder jaar aan de wortel wordt getrokken?

PADDESTOELLEN

“Alle paddestoelen zijn schadelijk voor bomen.”

Dit is absolute onzin. Er zijn namelijk meer nuttige dan schadelijke schimmelsoorten (zie ook verderop in dit artikel). Alleen sommige schimmels die op en in bomen groeien kunnen schade veroorzaken, doordat ze het hout verteren en daardoor de boom verzwakken en tenslotte doden. Reuzenzwam, honingzwam en korsthoutskoolzwam zijn voorbeelden van agressieve parasieten. Andere soorten, zoals veel elfenbankjes, groeien alleen op dood kernhout en doen de boom geen kwaad. Weer andere groeien zo traag, dat de boom ze makkelijk 'bij kan houden' met zijn eigen groei. Het is voor leken heel moeilijk om te beoordelen of een schimmel kwaad kan, omdat het gaar om de combinatie van de

soort schimmel, de boomsoort en de conditie van de boom. Het boekje 'Houtrot in bomen' geeft uitsluitend over de meest voorkomende schimmels, maar bij twijfel is het altijd beter om een specialist te raadplegen.

Klakkeloos toepassen onder het motto 'baat het niet dan schaadt het niet' is in elk geval schadelijk voor de portemonnee.

“Aflukken van de paddestoelen helpt.”

De paddestoel is de 'bloem' van de schimmel, die meestal onzichtbaar in de boom groeit. Als je een bloem van een plant afplukt gaat de plant niet dood. Datzelfde geldt voor een paddestoel: de schimmel woekert gewoon door.

“Schimmelwerende middelen krijgen die zwam wel weg.”

Het effect van schimmelwerende middelen op agressie-

Twee 'killers' die een aangetaste boom vrij snel kunnen doen afsterven. De vruchtlichamen openbaren zich in het najaar. Links de Reuzenzwam (*Meripilus giganteus*) en rechts de Sombere honingzwam (*Armillaria ostoyae*).

ve parasitaire schimmels is zeer twijfelachtig. Het gebruik van deze middelen is bovendien ook een aanslag op nuttige schimmels en op het milieu. Niet doen dus!

“Mycorrhizae toevoegen is altijd nuttig.”

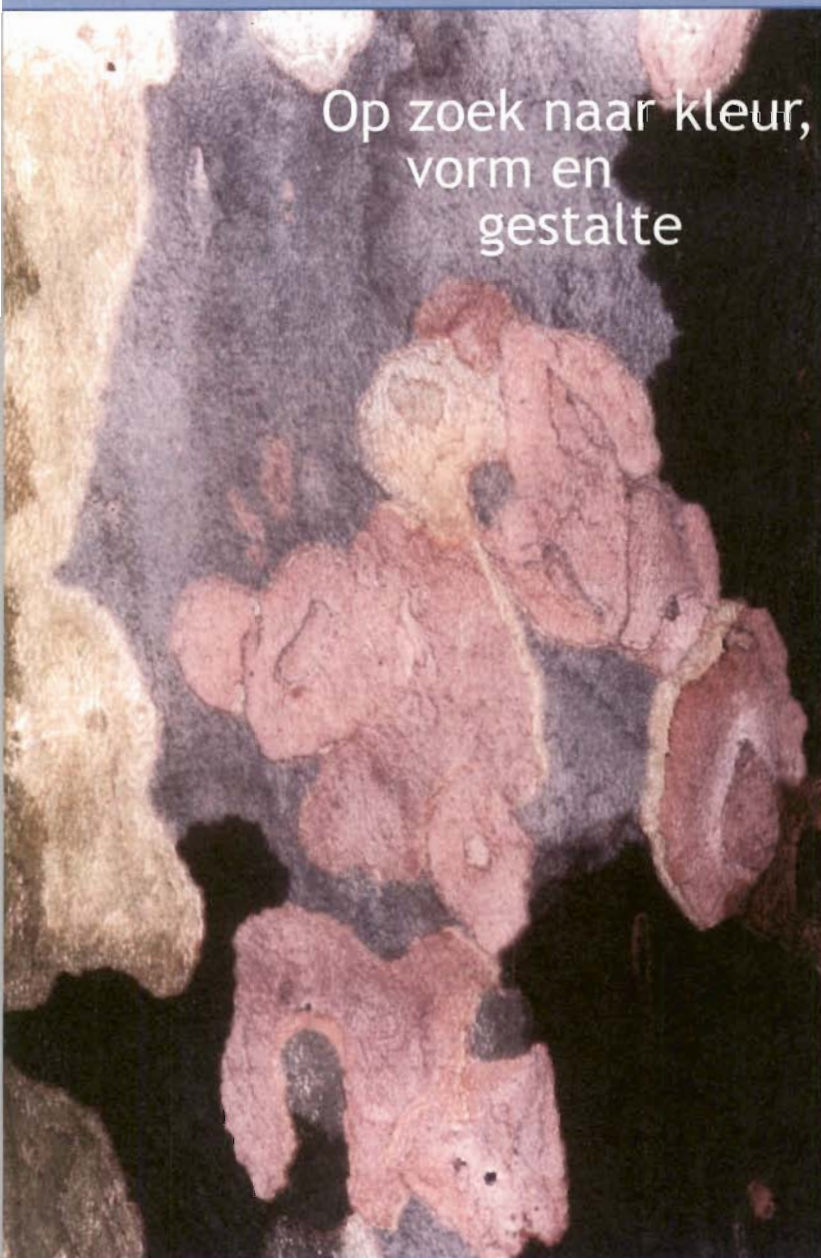
Mycorrhizavormende schimmels, die de wortels helpen met de opname van voedingszouten, zijn absoluut onmisbaar voor bomen. Gelukkig komen ze bijna overal van nature voor. Kunstmatige toevoeging lijkt dan ook zelden nodig. Alleen bij het planten van bomen onder bijzonder onnatuurlijke omstandigheden, bijvoorbeeld op opgespoten grond, kan het zinvol zijn, maar dan alleen in combinatie met voldoende goede grond en het zorgen voor goede groeiomstandigheden. Bij bestaande bomen met een problematische groei is eerst onderzoek naar de oorzaak nodig, voordat groeiplaatsverbetering, eventueel in combinatie met deze schimmels, wordt toegepast. Klakkeloos toepassen onder het motto 'baat het niet dan schaadt het niet' is in elk geval schadelijk voor de portemonnee.

Hieronder het Elfenbankje (*Trametes versicolor*). Een vrij onschuldige zwam die voornamelijk leeft van dood hout.

foto's resp.:
- P. J. Keizer
- CBS
- Eef Arnolds

“Beelden in Bomen”

Op zoek naar kleur,
vorm en
gestalte

Fotografen zijn in de regel op zoek naar motieven en concepten. Fotograaf Paul Rolans vond beide bij bomen en bomen werden dan ook zijn leidmotief. De fotoserie ‘Images in trees’ geeft een nieuwe dimensie aan de begrippen boom en bos.

Fotograaf Paul Rolans heeft een nauwe relatie opgebouwd met de natuur en vooral met bomen. In zijn leven en zijn werk zoekt hij als het ware hun nabijheid. Het begrip boom

wekt ook bij ons een hele reeks van associaties. Stam, kruin, de kleur groen misschien. Paul Rolans interesseert zich voor meer, zijn beelden gaan verder dan het cliché. Hem gaat het er om onze normale selectieve waarneming, die in de regel slechts de algemene kenmerken registreert, te prikkelen. Op zeer subtiele wijze activeert hij de waarneming van de toeschouwers. In zijn foto's leidt en verleidt hij hen tot de concentratie op zeer nabije en toch overzichtelijke details.

Paul Rolans zoekt in het geheel altijd het bijzondere - en het lukt hem dat bijzondere op te sporen. Zijn camera ontlokt de boomschors kleuren en vormen, ontdekt gezichten en gestalten die tot tekens worden. Kleurvlakken, die helemaal niet beleefd worden als typisch

voor bomen, verrassen door hun intensiteit of door hun samenspel van gebroken kleuren. Vormen worden door de belichting zo gestructureerd dat ze agressieve spitsen en kanten vertonen, andere worden juist harmonisch of organisch van aard. Paul Rolans wekt menselijke gezichten en gestalten op uit vage aanduidingen van lijnen en omtrekken. Hij geeft ons het onderbroken beeld en ons oog vult de leemtes moeiteloos aan.

Dr. Marlene Schnelle-Schneyder DGPh

Paul Rolans

Met mijn fotoserie 'Images in trees' oftewel 'Beelden in bomen' heb ik aan de begrippen 'Boom' en 'Bos' een nieuwe dimensie willen toevoegen.

De opnames zijn zonder kleurenfilter gemaakt en niet achteraf bewerkt. Mijn nieuwsgierigheid en mijn behoefte om altijd weer andere structuren, kleuren en figuren in bomen te ontdekken, zetten mij steeds tot nieuwe ontdekkingsstochten aan. Bomen zoals wij ze tegenwoordig kennen, komen al heel lang op aarde voor en volgens mij is het altijd mogelijk geweest om er de beelden zoals ik ze tegenwoordig fotografeer, in te ontdekken.

De 'roots' van deze afbeeldingen liggen dus heel ver terug in de geschiedenis. Daarom vind ik het interessant om er zoveel mogelijk fotografisch van vast te leggen. Deze serie is enerzijds te beschouwen als een tijdsdocument en anderzijds slaat deze een brug naar het verleden.

Bomen komen in veel mythes, legendes en sprookjes voor en spelen daarin altijd een belangrijke rol. Ze zijn een universeel symbool. Ik heb kunnen vaststellen dat ook de natuurlijke structuren die ik gefotografeerd heb, van dien aard zijn dat ze bij mensen uit verschillende culturen en met verschillende achtergronden de meest uiteenlopende, maar vaak ook dezelfde associaties wekken. Deze serie kan als het ware gezien worden als een beeldschrift van de natuur waarin

iedereen een eigen verhaal kan lezen. Ik beschouw deze fotoserie als een hommage aan de bomen.

Voor verdere informatie: www.rolans.de

NATIONALE BOMENBANK BV

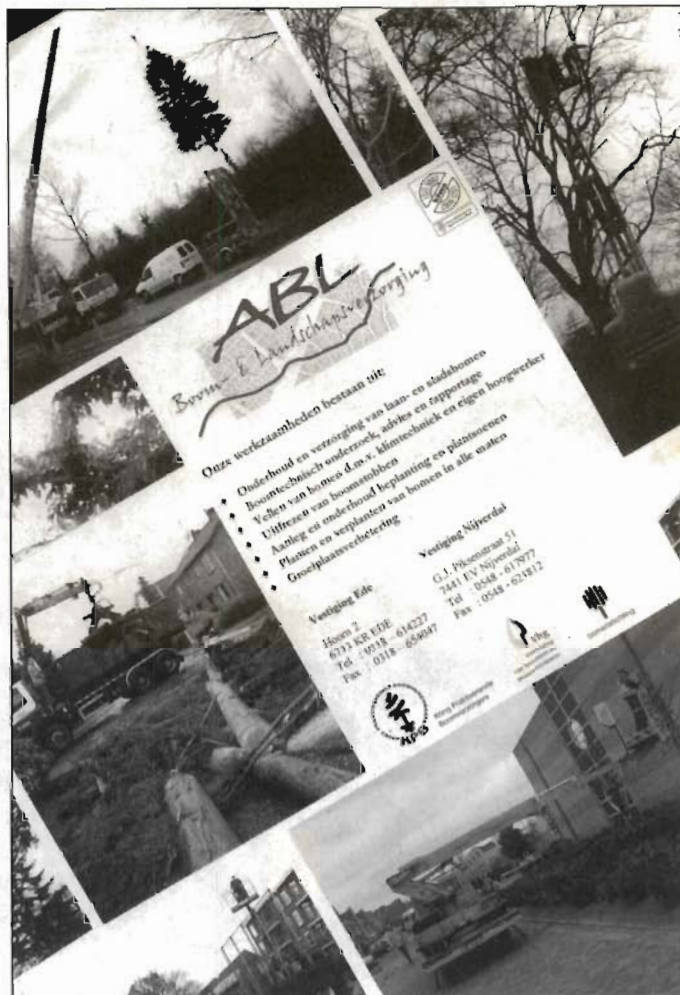
Specialist in het verplanten van bomen

Postbus 4, 2970 AA Bleskensgraaf
Telefoon (0184) 698989 Telefax (0184) 698990

Vestiging Beek, Limburg
Telefoon (046) 4361593 Telefax (046) 4361594

E-mail: nationale@bomenbank.nl
Internet: www.bomenbank.nl

ABL
Bomen- & Landschapverzorging

Onze werkzaamheden bestaan uit:

- Ouderheids- en verrogging van laan- en stadsbomen
- Boomtechnisch onderzoek, advies en rapportage
- Vellen van bomen d.m.v. klimtechniek en eigen hoogwerker
- Uffresen van boomstammen
- Aanleg en onderhoud beplanting en pionsoorten
- Placsen en verplanten van bomen in alle maten
- Groeiplaatsverbetering

Vestiging Ede
Haven 2
6732 KE EDE
Tel. 0318-614227
Fax 0318-654987

Vestiging Nijverdal
G.L. Pkswijkman 51
7441 FZ Nijverdal
Tel. 0548-617977
Fax 0548-621812

Boomtechnisch advies:
lang leve de boom!

Bomen zijn onmisbaar in de stedelijke ruimte. Ze zijn niet alleen mooi om te zien, maar ook goed voor het milieu. Gelukkig hebben we nog steeds de monumenten van meer dan honderd jaar oud, die ook in stedelijk gebied de oerkracht van bomen laten zien. Maar door de economische vooruitgang heeft de stadsboom het moeilijk en verdient hij meer dan ooit uw aandacht en bescherming. De Bomendienst van ARCADIS helpt u graag met technische en beleidsmatige adviezen.

Of het nu gaat om verplanten, groeiplaatsverbetering, het bestrijden van ziekten en plagen of regulier onderhoud: Bomendienst bewijst uw bomen graag een dienst.

Wilt u meer weten:
telefoon: (055) 5 999 444
e-mail: bomendienst@arcadis.nl
internet: www.bomendienst.nl

Bomendienst bewijst bomen een dienst

DE JUISTE ZORG VOOR BOMEN

VAN JAARSVELD / VAN SCHERPENZEEL
BOOMTOTAALZORG

Overeind 42, 3998 JB SCHALKWIJK
Telefoon: (030) 601 18 80
Fax: (030) 601 23 66
www.boomtotaalzorg.nl

**INVENTARISATIE EN BEHEERSPLANNEN
ONDERZOEK EN ADVIES
BOOMVERPLANTING, VERZORGING, VELLING
GROEIPLAATSVERBETERING**

TRAININGEN

INSTRUCTIES

LEVERING VAN: KLIM- EN VERANKERINGSMATERIALEN, BOOMKOKERS.

ARBORI-ARNHEM, Leen Hoogstad: Vredesteinsestraat 4 6665 LG Driel Tel: 026-4722718 Fax: 026-4723823 AutoTel: 06-53752665

DE DROOM VAN ELKE BOOM

IMPULSHAMER

BOOMROOSTERS

BOOMBESTING

BESCHERMING

I.T.S. LEVERT

BOOMONDERZOEKSAPPARATUUR:

- Impulshamer
- Resistograaf
- Fractometer
- Aanwasboor
- Penetrograaf
- Zuurstofmeter

STANDPLAATSIINRICHTING:

- BELUchtingsystemen ®
- VENTIlatiesystemen ®
- Airea tube ®
- WALU roosters
- Kroonverankering

STANDPLAATSVERBETERING:

- Høkan
- Algihum
- Dendrovorm ®
- Dendromix ®
- Bomenzand

ANTIWORTELFOLIE DENDRO R.B. ®

ALS WORTELSCHERM BIJ:

- verhardingen
- kabel- en leidingsystemen

Bezoek ook onze website: www.ctn-its.nl

I.T.S. - INTERNATIONAL TREE SERVICE

C.T.N. Civiele Techniek Nederland B.V.
Postbus 247
7240 AE Lochem

Tel. 0573-298700
Fax. 0573-257683
E-mail: info@ctn-its.nl

Eendenkooi en kooibedrijf

Groene eilanden in het weidelandschap

Désiré Karelse is voorzitter van de

Eendenkooi Stichting en werkzaam bij de Vereniging Natuurmonumenten als programma manager Gelderse Vallei.

Désiré Karelse

De eendenkooi, een vreemde eend in de bijt in een tijdschrift over bomen? Op het eerste gezicht misschien wel, maar toch is er een duidelijke relatie. Eendenkooien zijn een oorspronkelijk Nederlandse uitvinding en al zo'n 700 jaar bekend. Het zijn zeldzame, eeuwenoude landschapselementen en belangwekkende rust- en natuurgebieden met internationale allure. Juist vanwege het langdurig gebruik treffen we in deze gebiedjes vaak oude bomen aan, meestal als knotvorm. In het register van monumentale bomen zijn enkele eendenkooien opgenomen.

eendenkooien meer van belang voor wetenschappelijk (ring)onderzoek. Naast het vangen omvat het kooibedrijf het beheer en onderhoud van de eendenkooi, kooiplas, kooibos, vangpijpen, de zorg voor de eenden en kooihond.

Er is een grote diversiteit in voorkomen, type en karakteristiek van de kooien. Aanleg, ontstaanswijze, gebruik, ligging, vangstgebied, vangperiode, kooiopbouw zijn aspecten aan de hand waarvan eendenkooien getypeerd worden.

Nationaal en internationaal worden aan eendenkooien en het kooibedrijf belangrijke cultuurhistorische waarden toegekend, naast het onderschrijven van de natuur- en landschapskwaliteiten.

Wat zijn eendenkooien?

- Plattegrond:** Eenvoudig voorgesteld is een eendenkooi een plas water met wat bos er omheen, aangelegd op een rustige plek in een waterrijk gebied.
1. kooiplas/wed
  2. sating/saad
  3. borst
  4. vangpijp/keel
  5. observatiehut
  6. wenhok
  7. vanderhandse kant
  8. rietweeg
  9. scherpe eind
  10. kooibos
  11. griend
  12. kooihuisje
- De oppervlakte varieert van ca. 0,5 ha. tot 35 ha, maar komt gemiddeld op 2 ha. Op de vier hoekpunten van een rechthoekige kooiplas (gem. 0,75 ha groot) is een vangpijp aangelegd.
- Het vangen van de eenden is een vorm van lokjacht, het is een uniek samenspel van de tamme staleenden, de kooikerhond en de kooiker en wordt gezien als een oud Hollands ambacht. De vangperiode en de bejaagbare soorten zijn via de jachtwet geregeld.
- Deze oorspronkelijke vangfunctie voor de consumptie heeft sterk aan betekenis ingeboet. Tegenwoordig zijn

De Eendenkooi Stichting

De doelstelling van de Eendenkooi Stichting is: 'Het beschermen en instandhouden van eendenkooien en kooibedrijven in de ruimste zin van het woord.' De Eendenkooi Stichting denkt dit onder andere te bereiken door:

- Het geven van voorlichting;
- het verrichten van onderzoek;
- het plegen van advisering en beheer op het gebied van eendenkooien en kooibedrijven en watervogels;
- het desgewenst behartigen van belangen van eigenaren en kooikers van eendenkooien;
- het instandhouden van de watervogelstand;
- en zoals het formeel in de statuten vermeld staat: 'Het doen van al datgene wat met het bovenstaande in de ruimste zin van het woord verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.'

Adres: Eendenkooi Stichting,
Ringoven 26, 3402 SB IJsselstein
of binnenkort op internet: www.eendenkooi.net.

Inheemse boomsoorten overheersen

Het kooibos bestaat over het algemeen uit inheemse boomsoorten, veelal streekeigen loofbomen, zoals es, wilg en populier. Soms zijn er grove den, Oostenrijkse den of spar aanwezig, maar die vinden we eigenlijk alleen in kooibossen op zandbodems in Oost-Nederland en op de Waddeneilanden. Kooibossen in noordwest Overijssel bestaan uit elzenbroekbos en zijn bekend vanwege de 'oerbos'-kwaliteit.

De meeste loofbomen zijn geknot en er is relatief veel laag hakhout. Dat is nodig vanwege het invliegen van de eenden, maar ook vanwege de noodzakelijke dekking en beschutting van de kooiker en zijn hond.

Ook langs de vangpijpen en het kooipad staan veelal fraaie oude rijen knotbomen. Hier en daar staan enkele uitgegroeide bomen als een soort baken in het landschap, bijvoorbeeld eiken. De eikels zijn tevens wintervoedsel voor de eenden.

Ligging, verspreiding en eigendom

Op dit moment zijn er nog 118 eendenkooien in Nederland, terwijl aangenomen wordt dat er circa 1000 eendenkooien in Nederland hebben bestaan. Concentraties vinden we in bepaalde gebieden waar de milieuomstandigheden (rust, water, voedsel) nog goed zijn. O.a. in Friesland, op de Waddeneilanden, in de moerasgebieden van Noordwest Overijssel, in het Gelders en Brabantse rivierengebied en de veenweidegebieden. In Limburg en Drenthe zijn nu geen kooien meer aanwezig maar dit was vroeger wel het geval. Net zoals er meer kooien in de (oostelijke) zandgebieden

waren gelegen.

De eendenkooien zijn deels in particuliere handen, deels in handen van organisaties zoals Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer,

Stiltegebieden door eeuwenoud afpalingrecht

Het recht van eendenkooi is te onderscheiden in het kooirecht en het zgn. afpalingrecht. Het kooirecht is een zakelijk recht om op de betreffende plaats met het vangmiddel eenden te mogen vangen. Daartoe dient de eendenkooi (en de kooiker) aan bepaalde wettelijk bepaalde voorwaarden te voldoen.

Het afpalingrecht is een zakelijke last waarmee de gronden rondom de eendenkooi zijn bezwaard met de verplichting dat eenieder zich dient te onthouden van handelingen waardoor de eenden in de eendenkooi kunnen worden verstoord (een stiltegebied dus). Deze veelal cirkelvormige gebieden hebben een oppervlakte van 7 tot 9040 ha. Gemiddeld 293 ha per kooi. Voor heel Nederland vormt dit in totaal een gebied van ca. 30.000 ha.

Het geheim van de eendenkooi'

Het boekje 'Het geheim van de eendenkooi' beschrijft dit oud-Hollandse ambacht. Bijzonder is dat het verhaal van de eendenkooi verteld wordt door de kooikers zelf. Het is verkrijgbaar door f30,- over te maken op gironummer 8079535 van de Eendenkooi Stichting te IJsselstein onder vermelding van 'boekje Het geheim'.

Eendenkooien met monumentale bomen

In het register van monumentale bomen in Nederland van de Bomenstichting zijn enkele eendenkooien opgenomen vanwege de aanwezigheid van bijzondere bomen. 'Ten Kwak' bij Oud Leusden is daar een van. Naast de gebruikelijke elzen en wilgen die als geriefhout dienen, staan er twee bijzondere essen en een monumentale eik naast de kooi. De kooi is in beheer bij Natuurmonumenten en is na afspraak, onder begeleiding van de beheerder, te bezoeken. Voor inlichtingen belt u met het hoofdkantoor in 's-Graveland: 035-6559933.

Ook de eendenkooi in de Binnenpolder van Terheijden is te bezichtigen. Daar staat een bijzondere 100 jaar oude zwarte populier. Voor een afspraak kunt u contact opnemen: 0416-331158.

Achtenveertig eendenkooien zijn nog in particulier bezit. In drie daarvan staan bomen die voorkomen in het register van de Bomenstichting. Deze liggen in Wervershoof, Hippolytushoef en op het Landgoed Maarsbergen.

De Bruidegomseik in het Dodauer Forst

Gerrit de Graaff

Tiny de Graaff inspecteert de holte in de 'Brautigamseiche' op post: leeg.

foto: Gerrit de Graaff

In het Dodauer Forst, vlakbij Eutin in Noord-Duitsland staat een ongeveer 300 jaar oude eik. Het is de zogenaamde 'Brautigamseiche'. Wie een levenspartner zoekt zou een brief aan deze boom kunnen schrijven. De eik heeft namelijk een postadres.

Vastgebonden prins

De geschiedenis van de 'Brautigamseiche' is al heel oud. Volgens een beschrijving moet, ongeveer 300 jaar geleden, in het Dodauer Forst bij Eutin een prins aan een boom zijn vastgebonden en aan zijn lot overgelaten. De streek was toen dun bevolkt en de kans dat hij gevonden zou worden was gering. Een meisje uit de omgeving, dat in het bos hout aan het sprokkelen was, hoorde de prins in de verte roepen. Ze bevrijdde hem uit zijn benarde positie. Normaal gesproken zou de prins later met haar trouwen en was het eenvoudige meisje uit de streek prinses geworden, maar zo gaat het verhaal niet. Uit dankbaarheid heeft de prins op een open plek in dat bos een eik geplant die later bekend zou worden als de Bruidegomseik. De eik groeide voorspoedig op en werd een reusachtige boom. Omstreeks 1890 rukte een zware storm een grote tak van de boom, zodat er een holte ontstond. In dat jaar raakte de dochter van de houtvester van het Dodauer Forst bevriend met een jongeman. Het was de zoon van de eigenaar van de bekende chocoladefabriek Schütte-Felsche in Leipzig. Het verliefde stel gebruikte voor hun correspondentie de holte in de eik in het Dodauer Forst. Erg omslachtig, maar dat kwam omdat de vader van het meisje de relatie met deze man verbood. Stiekem stopte zij regelmatig een brief in de holle eik en hij verwisselde die met een brief van hem. Dat ging zo een tijdje door. Op herhaaldelijk aandringen van de dochter stemde de vader uiteindelijk in met de vriendschap. Op 2 juli 1891 zijn ze getrouwd. Het bruiloftsfeest werd gehouden onder de eik, die zo'n grote rol had gespeeld. Het verhaal van

de bruiloft kwam in een landelijk dagblad en zo kreeg de boom grote bekendheid. Nadien stopten mannen en vrouwen, die op zoek zijn naar vriendschap of een levensgezel, brieven in de holle eik. De boswachter van het Dodauer Forst heeft in 1927 een vaste trap tegen de boom gemaakt, zodat de mensen beter bij het gat in de eik kunnen komen. Vanaf dat jaar bezorgen de Duitse Posterijen brieven en kaarten in de boom, soms wel meer dan 500 per jaar, afkomstig uit de hele wereld. Er zijn zelfs vier echtparen bekend die elkaar via de Bruidegomseik hebben leren kennen. Het adres van de boom is: Brautigamseiche, Dodauer Forst, D-2420 Eutin, Duitsland.

Tien brieven per week

Terwijl we in de omgeving van de boom rondkijken komt een gele auto aangereden. Een postbode stapt uit en doet wat brieven in een brievenbus van een huis er vlakbij. Dat is een mooie gelegenheid om wat te weten te komen over de 'Brautigamseiche' en of het nog steeds zo is. "Ja zeker", zegt de postbode. "Gemiddeld komen iedere week ongeveer tien brieven binnen op dit adres en die bezorgen wij in de holle eik. In de winter is dat wat minder."

Waar blijven die brieven, want de holte is leeg?" "Ja, je moet een beetje geluk hebben. Als wij de brieven daar bezorgen zijn ze vaak een dag later al weg." "Hebt u nu geen brieven voor de boom?" "Nein, heute nicht..." De Bruidegomseik is dus nog helemaal in takt. Wij vonden het allemaal heel bijzonder. U moet die eik ook eens gaan zien. Hou het maar eens in gedachte als u bijvoorbeeld op vakantie gaat.

Van onze lezers

Treurbeuk

Geachte redactie,

Naar aanleiding van uw oproep in het laatste nummer betreffende 'Trots zijn op onze bomen', ben ik ook in de pen geklommen. Helaas kan ik u niets vertellen over het beheer en/of onderhoud van

deze treurbeuk en waarschijnlijk beantwoordt deze brief helemaal niet aan het door u gestelde doel. Ik kan toch niet nalaten deze oude *Fagus* onder uw aandacht te brengen.

Ik ken deze boom al 24 jaar en telkens als ik er naartoe en onderdoor wandel, ervaar ik dit als iets bijzonders. Ze moet wel een bijzonder breed wortelstelsel hebben anders had ze (of hij, of allebei mis-

schien?) allang de geest gegeven.

Hoe scheef gegroeid de boom ook is, elk voorjaar opnieuw voorzien de wortels elk takje, elk twijgje, elk blaadje van de nodige voedingsstoffen. Eén van de vele wonderen van de natuur. Trouwens, dit gebeuren zie ik voor alle bomen en struiken als iets bijzonders. Het is vol wonderen om u heen, tenminste voor degenen die er oog en oor voor heeft.

Sinds 1 juli 2000 beschrijf ik elke wandeling in het stadspark, alles wat ik zie en hoor. Tijdens deze wandelingen maak ik een paar foto's die als illustratie dienen. Zo af en toe doe ik dat nu een jaar. Als de tijd komt dat ik niet meer kan wandelen, kan ik mij hierin verlustigen.

Voor de aardigheid sluit ik een aantal foto's bij in, de bedoelde beuk in verschillende stadia.

Zo geniet ik telkens weer van al wat groeit en bloeit en mij altijd weer boeit. Een gezegde van Fop I. Brouwer, u vast niet onbekend.

P.L. Bond-Vlieg, Groningen

De oproep was een pleidooi om onze monumentale bomen meer uit de anonimiteit te halen, bijvoorbeeld door er bordjes bij te plaatsen met een tekst over de boom.

Bomen- beschermingswet utopie

Reactie op het interview met Kees Marsman

In het interview met Kees Marsman in de vorige aflevering van *Bomennieuws* stelt hij, dat er een landelijke bomenbeschermingswet zou moeten komen, waarin alle vormen van kappen aan regels gebonden zouden moeten worden. Daar zijn we het bij de Bomenstichting helemaal mee eens. Er worden in Nederland heel wat bomen onterecht gekapt, hetzij illegaal, hetzij met toestemming van de uitvoerders van de boswet (provincies), hetzij met een kapvergunning van de gemeente.

In de jaren negentig is daarom op initiatief van Kees binnen de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) een werkgroep samengesteld, die samen met mensen als Bas Visser (ondermeer auteur van 'Bomen en Wet') en Edwin Koot van de Bomenstichting heeft onderzocht of er zo'n landelijke wet zou kunnen komen. Dat bleek echter een volslagen utopie. Alle overheden, van rijk tot gemeenten vinden het wel best zoals het nu gaat en ook bosbeheerders zitten niet te wachten op een aangescherpte en beter gecontroleerde boswet.

Het rijk zal in deze tijd zeker geen initiatieven nemen in die richting, omdat datzelfde rijk op alle fronten hard bezig is met dereguleren, ofwel het afschaffen van wetten en regels. Wie op dit moment bij het ministerie van LNV aankomt met wensen voor een bomenbeschermingswet wordt daar hard uitgelachen. Daarom is de KNNV-werkgroep van Kees er destijds mee opgehouden, zeer tegen zijn zin, maar in onze ogen wel reëel. Het heeft geen zin om tegen de stroom van de tijdgeest in te roeien.

Maar zodra in Nederland de tijd rijp lijkt voor het aanscherpen van landelijke regelgeving zijn wij de eersten om Kees z'n wet weer van stal te halen. Als hij dat tenminste zelf niet doet.

Marjan van Elsland

DENDRINA

Foto: Herman Stöver

Veenendaal was al de groenste stad van Europa en de beste fietsstad van Nederland. Maar nu komt de derde, minder fraaie titel Grootste kapstad eraan, tenminste als 447 bomen in de wijk Dragonder vanwege 'onderhoud' moeten sneuvelen. De werkgroep 'Kap ermee' is gelukkig nog in gesprek met de gemeente. Dat het bord is bevestigd op een papierberk kan haast niet toevallig zijn ...

*Dendrina E. Knuppel -
In 't Hoenderhok*

Kort nieuws

Nieuwe formulieren

De vernieuwing van de huisstijl van de Bomenstichting kwam al tot uiting in ondermeer Bomennieuws en de website. Recentelijk hebben de formulieren voor Registratie van Monumentale bomen, Bomenfonds en Bomenschouw een verjongingskuur ondergaan. De formulieren kunnen in ieder geval mee tot de voltooiing van de eerste volledige schouwronde eind 2004.

Met het formulier Registratie van Monumentale bomen kunnen nieuwe objecten worden aangemeld. De criteria waaraan een monumentale boom moet voldoen worden duidelijk uitgelegd. Ook kunnen op het formulier één of twee foto's worden geplakt van het object.

Dezelfde restyling heeft het formulier voor de aanvraag van een bijdrage uit het

Bomenfonds gekregen. Voor 2001 is het beschikbare budget volledig toegezegd en daarom is, met 2002 in aantocht, gekozen voor het uitsluitend vermelden van de bedragen in euro's.

Het foldertje dat de Bomenschouw bij eigenaren van geregistreerde bomen na een bezoek achtetlaat heeft eenzelfde uiterlijk gekregen. De folder geeft uitleg over het nationaal register van Monumentale bomen en de Bomenschouw vermeldt in het kort wat zijn bevindingen zijn.

Menselijke trekjes?

Luisterende bomen

Voor een kunstroute vervaardigde Jacqueline Constant oren die zij aan bomen bevestigde. U kunt uw boom ook laten horen. De oren zijn bij Jacqueline voor ongeveer f 40,- te bestellen.

Voor inlichtingen:
telefoon 020-6169635 of
jacqueline@jahoo.com.

Warme handdruk

Eind mei vond in Rotterdam de onthulling plaats van de boom-met-de-warmehand. Het driemeter hoge kunstwerk is ontworpen door de Maastrichtse kunstenaar Hans Lemmer en staat in het mens- en milieuvriendelijke winkelcentrum de Groene Passage aan de Mariniersweg.

De hand die de boom het winkelend publiek toesteekt is zomer en winter op lichaamstemperatuur. De boom staat symbool voor de duurzame kracht van de natuur.

foto's: David Rozing

Kastanje in de takels

ALBLASSERDAM – Met een grote drijvende bok werd in het voorjaar een eeuwoude paardenkastanje over de rivier de Noord verplaatst. De boom moest wijken voor een appartementencomplex in Alblasserdam en kreeg vijfhonderd meter verderop een nieuwe standplaats. Boomverzorgingsbedrijf Nationale Bomenbank uit Bleskensgraaf verzorgde de operatie.

De afgelopen zomer stond de boom prachtig in blad en leek ogenschijnlijk geen nadelige gevolgen van de gedwongen verhuizing te hebben ondervonden. Volgens de heer P.J. de Winter van de Bomenbank is bij de verplanting de volledige wortelkruit meegenomen. Toch houden ze de boom nog enige tijd nauwlettend in de gaten. De gemeente heeft het directe beheer over de kastanje en uit voorzorg werd de afgelopen zomer een computergestuurd watergeefstelsel aangelegd.

Extra beschermd

RENKUM – In navolging van inmiddels tientallen andere gemeenten is de gemeente Renkum overgegaan tot een extra bescherming van de aanwezige monumentale bomen op grond van de Bomenverordening Renkum. Alle beschermwaardige bomen, zowel gemeentelijk als particulier, zijn geïnventariseerd. Het overzicht van het nationale register van de Bomenstichting is in zijn geheel aan de lijst van Renkum toegevoegd. De 350 jaar oude acacia op het binnenterrein van Kasteel Doorwerth is een van de meest markante bomen binnen de gemeentegrens.

Bomenposters voor school

De Utrechtse Agatha Snellenschool heeft iets met bomen. Of liever gezegd: met de paardekastanje op het plein. De boom op het schoolplein, waar dagelijks 230 kinderen van 4 tot 13 jaar spelen, is zeer beeldbepalend.

De school is al bijna een eeuw gevestigd in de binnenstad van Utrecht, en is in de loop der tijd enkele malen verhuisd. De voorlaatste locatie was gekenmerkt door een grote paardekastanje op het plein bij de school. Het toenmalig bestuur nam de kastanje op in het logo. Toen er in 1990 verhuisd moest worden was de blijdschap groot toen bleek dat ook op de nieuwe, huidige locatie een imposante paardekastanje het plein siert. Het logo kon in ere blijven en de schoolbevolking kan kastanjes blijven rapen. Er wordt dan ook goed voor de boom gezorgd; een jaar geleden is hij nog gecontroleerd door een boomverzorgster. Omdat de paardekastanje zo verbonden is met deze school kocht de schooldirectie een flink aantal posters van de paardekastanje in 4 seizoenen in bij de Bomenstichting. De school gaat dit als geschenk gebruiken voor de vele, vaak vrijwillige, hulpkrachten die meewerken aan het reilen en zeilen van de school.

San van der Molen

4-seizoenen posters

De Bomenstichting beschikt over een ruim assortiment bomenposters in de vier seizoenen.

Tweeëntwintig verschillende bomen, in een heuvelachtig landschap gefotografeerd, in elk seizoen steeds vanaf dezelfde plaats. De posters zijn gedrukt op zwaar, glanzend papier en van een fantastische kwaliteit. Het formaat is 30 x 42 cm.

De posters zijn per set van 4 stuks (f 12,50 / € 5,60) te bestellen of als compleet pakket van in totaal 92 stuks (f 245,- / € 111,20). Bestellen kunt u via de webiste van de Bomenstichting (www.bomenstichting.nl) of door middel van de folder die op aanvraag wordt toegezonden.

Onder de 'rok' van de Honingboom

Tijdens een uitstapje naar het Belgische Hasselt maakte Bomenstichtingmedewerker Hans van Selm deze foto's van een prachtige treurvorm van de Honingboom (*Sophora japonica 'Pendula'*). De stam van de treurvorm heeft een bijzondere kronkelige groeiwijze.

De boom staat op een oude begraafplaats aan de noordzijde van de stad.

Suske & Wiske als dragers van de Bomenstichting-boodschap

De zorg voor bomen wordt nu ook via een Suske & Wiske album bepleit.

Het album 'De Boze

Boomzalver' bestond al veel langer, maar deze zomer verscheen een heruitgave waaraan de Bomenstichting heeft meegevoerd. Twee enthousiaste liefhebbers van het genre organiseren al enkele jaren in september het Brabants Stripspektakel. Ieder jaar wordt een niet-commerciële instelling de kans geboden om mee te doen aan de heruitgave van een Suske & Wiske album dat qua thema aansluiting bij de organisatie heeft.

De Boze Boomzalver vertelt van de strijd die Lambik voert tegen projectontwikkelaars die zonder aanzien des booms alles wegzagen wat hun plannen in de weg staat. Uiteraard doet Lambik dit op zijn hoogst eigen wijze, waarbij Sidonia bijna het leven laat, Jerommeke zich van zijn gevoeligste kant laat zien en de helden Suske en Wiske de zaak natuurlijk weer slim en doortastend oplossen.

Het album is tijdens het Brabantse Stripspektakel, dat op 1 en 2 september in Valkenswaard plaatsvond, ten doop gehouden.

Als donateur van de Bomenstichting kunt u dit unieke album bij ons bestellen. De prijs is f 10,- (€ 4,25) voor de normale uitvoering met slappe kaft en f 75,- (€ 34,10) voor een luxe uitvoering in harde kaft.

uitg. de Standaard,
Suske en Wiske nr.139,
ISBN 90-02-12204-7

San van der Molen

Boeken

Straat- en wegbepantingen, waar(d) te bekijken

Uitg.: Nederlandse Dendrologische Vereniging

ISBN 90 9014 1113 8

f 45,- plus f 15,- verzendkosten.

Te bestellen per e-mail:

ndv@arbor.demon.nl

nadere informatie:

www.dendrologie.nl

Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan in 1999 van de Nederlandse Dendrologische Vereniging kwam dit

naslagwerk begin 2001

gereed. Geen determinatieboek, maar een overzicht van locaties waar straatbomen in levende lijve te bezichtigen zijn. Bij elke boomsoort - en dat zijn er nogal wat - staat aangegeven waar u ze kunt bekijken, de plaats en de straat, het aantal exemplaren, het plantjaar en nog enkele andere zaken. Pierre Lombarts verzorgde de pentekeningen, die op zich al een aardig beeld geven van de groeiwijze. Van elke boom is een korte beschrijving opgenomen.

Het doel van deze publicatie mag duidelijk zijn: gebruikers en ontwerpers helpen met de soortkeuze door ze achter hun bureaus met catalogi en mooie beschrijvingen weg te halen en de bomen in werkelijkheid te laten aanschouwen. De op deze wijze opgedane kennis moet de keuze voor de juiste soort zeker ten goede komen.

De uitgever heeft gekozen voor een losbladig systeem, waardoor aanvullingen en wijzigingen mogelijk zijn. Bijzonder aan deze publicatie is het feit dat ook soorten te bezichtigen zijn, waarvan nauwelijks bekend is dat ze ergens in den lande voorkomen in een meer volwassen stadium dan op de kwekerij.

Deze publicatie is vooral bedoeld voor ontwerpers en gemeentelijke diensten, maar ook particulieren kunnen ermee aan de slag wanneer ze de aanschaf van een bepaalde boomsoort overwegen.

Frank Moens

Herkenning van loof- en naaldhoutgewassen

plantenstudieprogramma's voor de PC

uitg.: E.J. Stoffels, Berkenweide 12 , 1647 BH Berkhout

CD-ROM leerlingversie loofhout

f 39,50 en naaldhout f 15,-

CD-ROM netwerkversie loofhout

f 249,50 en naaldhout f 124,-

Een belangrijk vak op de Agrarische scholen met specialisatie in de groenvoorziening is plantenkennis. Evenals op de middelbare scholen neemt ook in deze opleiding de zelfstudie een steeds belangrijker plaats in. Maar dat wil niet zeggen dat leerlingen zich ook de stof eigen maken. Klachten vanuit de vakwereld over gebrekkige kennis van de levende materialen bracht de heer Stoffels tot het samenstellen van deze CD.

Stoffels is docent plantenkennis verbonden aan het Clusiuscollege in Hoorn.

Hij is een ervaren leraar die zijn leerlingen al jarenlang de kneepjes van het vak heeft bijgebracht. Hoe hij nu inspeelt op het veranderende onderwijs is toe te juichen. De demo-cd die we ontvingen is van prachtige kwaliteit. Op een zeer overzichtelijke wijze worden eerst stap voor stap de kenmerken getoond, soms met extra details of aanwijzingen en uiteindelijk verschijnt de naam van het gewas. Vaak wordt een vergelijking getrokken met soorten die dezelfde uiterlijke kenmerken vertonen. De CD werkt niet als determinatietabel. De opzet van Stoffels is vooral bedoeld om de sortimentskennis te vergroten en daar is hij naar mijn mening in geslaagd. En waarschijnlijk speelt hij goed in op de interesse en behoefte van de moderne leerling, die meer baat heeft bij deze vorm van presenteren. Maar - en dat vind ik toch wel essentieel - plantenkennis is toch vooral praktijk. Buiten je zintuigen gebruiken, niet alleen de soort herkennen, maar ook de groeiwijze, en onthouden welke andere eigenschappen er zijn. Allemaal zaken die er toe moeten bijdragen dat je later als hovenier, ontwerper of als groenambtenaar bij een gemeente geen miskleunen maakt bij het toepassen van het sortiment. Deze CD kan ik u van harte aanbevelen om uw kennis op te halen of een eerste basis te leggen, maar verlies de praktijk niet uit het oog.

Frank Moens

Bomen met je burens

leidraad voor geschillen bij de erfgrns

Edwin Koot

44 blz.

Uitg.: Bomenstichting

ISBN 90-70405-13-X

Te bestellen door

gebruik te maken van

de bestelbon op de

wikkel van dit

Bomennieuws of door

f 19,80/€ 9,- (en niet

donateurs f 22,-/€

10,-) plus f 7,- / € 3,20

voor de verzendkosten

over te maken op girorekening

2108755 van de

Bomenstichting in Utrecht.

Bomen met je burens behandelt aan de hand van sprekende voorbeelden de problemen die tussen burens kunnen ontstaan, als gevolg van een boom in de tuin. Van overhangende takken tot wroetende wortels. Stap voor stap wordt duidelijk wat uw rechten als boomeigenaar zijn. Mag uw buur zomaar zijn zaag in uw linde zetten? En moet u op iedere vraag om verwijdering van uw boom ingaan? Bij de beantwoording van deze vragen spelen verschillende zaken een rol. De afstand van de boom tot de erfgrns bijvoorbeeld. Maar ook het aantal jaren dat de boom er al staat en de ernst van de klachten.

Natuurlijk hoeft niet ieder meningsverschil over een boom op een burenruzie uit te lopen. Al bij het planten van de boom kunt u duidelijke afspraken maken en op schrift stellen. Heeft u dat destijds nagelaten, dan kunt u alsnog samen om de tafel gaan zitten en proberen een compromis te sluiten.

Wanneer uw buur echter niet voor rede vatbaar is, biedt 'Bomen met je burens' u de helpende hand bij het oplossen van een (dreigend) burengeschil. Hoe kunt u het beste op de klachten van uw buur reageren? Welke vragen dient u zich te stellen? En welke stappen moet u zetten? 'Bomen met je burens' is al met al een aanrader voor iedereen die een boom in de tuin heeft of overweegt er één te planten.

San van der Molen

Bomennieuws

26e jaargang, nummer 3, najaar 2001
ISSN 0166-784 X
Een uitgave van de Bomenstichting te Utrecht.

*Beschermvrouwe
Hare Majesteit de Koningin*

Verschijnt 4 X per jaar, oplage: 4500 stuks

Redactie:
Marjan van Elsland
Douwe van der Heij
Maartje Nelemans
Aart de Veer

Eindredactie:
Florentine van Eeghen

Hoofdreductie:
Frank Moens

Vormgeving:
Frank Moens

Aan dit nummer werkten mee:
Rob van Doesburg, Désiré Karelse,
Edwin Koot, San van der Molen,
Paul Rolans.

Redactieadres:
Bomenstichting,
Oudegracht 201 bis, 3511 NG Utrecht
tel (030) 234 07 78, fax (030) 231 03 31
e-mail: bomenstichting@worldmail.nl
www.bomenstichting.nl
postbank 2108755

Wilt u een artikel insturen, vraagt u dan eerst de richtlijnen en de mogelijke omvang op bij de hoofdredacteur.

De redactie beslist over de plaatsing.

Advertentie-exploitatie:
Bomenstichting, t.a.v. Frank Moens

Druk:
Van den Berg's Drukkerij - Maarn

Overname van artikelen en berichten na overleg met de redactie.

Gedrukt op Reviva offset 100 grams.

Bomennieuws is voor donateurs van de Bomenstichting gratis.
Donateur wordt u voor:
f40,- per jaar, 65+ f 30,- per jaar

Doelstelling Bomenstichting
Onder het motto
'Bomen zijn buitengewoon'
werkt de Bomenstichting aan haar doel:
de zorg en het respect voor bomen te bevorderen.

Bestuur van de Bomenstichting
ir. H.R.F. Schotanus (voorzitter)
mw. ir. M. van Elsland (secretaris)
prof. drs. G.M. Vogely (penningmeester)
C.J.M. Denneman
ir. H.M. Heijbroek
ir. W.J.M. Langeveld
M. de Winter

september

t/m mei 2002

Loofbomen uit de gematigde streken

Cursus in het herkennen van in ons land voorkomende loofbomen.
Inlichtingen bij Kees Marsman: telefoon 030-2202382

oktober

6

Donateursdag Zuiderpark, Den Haag

Lezing over het ontstaan en de renovatie van het park en over de bijzondere

bomen van Den Haag.
Aanmelden door middel van de antwoordkaart meegehecht bij dit nummer.

16

Liberalisering en de Boomloze lente

7e Dierckx-lezing door Wouter van Dieren, ondermeer bekend als lid van de club van Rome.

Aanmelden door middel van de antwoordkaart meegehecht bij dit nummer.

Manfred Prins

Vol enthousiasme om kennis over bomen op te doen liep Manfred het afgelopen voorjaar stage bij de Bomenstichting. Amper zijn eindverslag afgerond werd hij op 5 augustus, op 25 jarige leeftijd in zijn woonplaats Zwolle, schuilend onder een paardenkastanje, getroffen door de bliksem. Wij zijn verbijsterd.

Vrijwilliger (m/v) gezocht

voor beheer van bibliotheek en archief

Bomen

stichting

De Bomenstichting zoekt voor haar kantoor een vrijwilliger voor het beheer van archieven en het verrichten van allerlei voorkomende werkzaamheden. Enige ervaring met automatiseringsapparatuur is daarvoor vereist.

Woonst in de omgeving van Utrecht en heeft u minimaal één dag per week de tijd, neemt u dan contact op met Frank Moens, telefoon 030-2340778.

Wij bieden een prettige werksfeer op ons kantoor in het centrum van Utrecht.

Afdeling boomverzorging

- snoeien van bomen d.m.v. klimtechnieken en met inzet van 2 eigen hoogwerkers.
- standplaatsverbeteringen d.m.v. aanbrengen bomenzand en beluchtingen/bemestingen onder hoge druk.
- onderzoek en rapportages
- leveranties bomenzand
- boomverplantingen met newmanframe

**VAN HELVOIRT
GROENPROJECTEN BV**

oosterwijksebaan 8A • 5056 RD berkel-enschot • tel.: 013- 540 82 00 • fax: 013 - 5408201

Rijp & Groen

G goed getaxeerd

Op 19 maart j.l. las ik in NRC Handelsblad een bijdrage van Arjen Schreuder onder de titel 'Verkeerd getaxeerd'. Dit artikelje ging over de kennelijke willekeur waarmee huizen zijn getaxeerd voor het vaststellen van de gemeentelijke onroerend zaakbelasting (OZB).

Schreuder haalt een bewoner in Amersfoort aan, die zich opwindt over het feit, dat zijn huis veel hoger is getaxeerd dan dat van zijn burens onder hetzelfde dak. Ik citeer: 'Marc Schmitz wijst naar een beuk in de achtertuin van het laag getaxeerde huis en zegt smalend: "Misschien geeft de gemeente op deze manier korting voor de instandhouding van een monumentale boom." Einde citaat.

Wat een geweldig idee zou dat zijn! Als gemeenten hun geautomatiseerde bestanden van monumentale bomen zouden koppelen aan de getaxeerde waarden van de woningen, dan zou iedere bezitter van zo'n boom een fikse korting op zijn OZB kunnen krijgen zonder allerlei bureaucratisch gedoe. Bijvoorbeeld een ton. Of ben ik nou te idealistisch?

315

-e reden

In aansluiting op de column, getiteld 'Weer een' van Douwe van der Heij in Bomennieuws nr.4/00, waarin hij melding maakt van de 313e reden om bomen om te zagen, hierbij weer een nieuwe reden (ondertussen al nummer 315).

Rond een weidevogelreservaat zijn op verzoek van de beheerder bijna bomen omgezaagd omdat er regelmatig roofvogels in zaten, die zijn weidevogels bedreigden. Hij kreeg geen kapvergunning. Zo was er toch nog iemand die zijn gezonde verstand gebruikte.

T

taak voor hoveniers

Het gaat de hoveniers in Nederland voor de wind. Nu ons land in economisch opzicht zo goed draait en een mooie tuin een statussymbool begint te worden, wordt de ene tuin na de andere ontworpen, aangelegd, 'gerestyled' of gewoon op de kop gezet. Dat bomen het daarbij nogal eens moeten ontgelden heb ik al meermalen in deze rubriek aan de orde gesteld. Vorige week zag ik het in mijn straat weer eens gebeuren: de oprit naar een garage moest verbreed worden met een rand klinkertjes. Ter voorbereiding werd de grond een halve meter diep machinaal afgegraven. De wortels van een even verderop

staande spar vlogen in het rond.

Dat de eigenaar van de boom niet beter weet kun je hem niet kwalijk nemen, tenslotte kan niet iedereen verstand van bomen hebben. Maar die hovenier... wordt die niet geacht verstand van zijn vak te hebben, dus ook van bomen? Was het dan niet zijn taak om de eigenaar te waarschuwen, dat de planten schadelijk waren voor die spar? Ik weet heel zeker dat deze eigenaar dan de plannen had aangepast. Waarom ziet zo'n hovenier dat dan niet als zijn taak? Was hij bang dat het hele feest niet door zou gaan? Of wist hij zelf ook niet dat een boom zijn wortels niet voor niets heeft?

H

inderkaart of kwaliteitskaart

Van nieuw te bebouwen terreinen worden zogenaamde hinderkaarten gemaakt. Dat zijn kaarten waarop alles wordt aangegeven dat de aanstaande bouw kan hinderen, zoals bijvoorbeeld bomen. Frank de Josselin de Jong, één van de sprekers op het symposium 'Bomen, groene randvoorwaarden' eind vorig jaar noemde die kaart echter een kwaliteitskaart. Zo plaats je bomen wel heel effectief in een ander daglicht.

SSBE

In de korte, heldere beleidsnota van de Stichting Stadsbomen Eindhoven vond ik de volgende prachtige zinnen. "Al deze functies vervullen bomen bovendien met een minimaal beslag op de kostbare grond van een stad: hun nadrukkelijk zichtbare derde dimensie maakt ze onnavolgbaar ruimte-efficiënt. Juist daar waar veel mensen wonen en komen, zijn bomen zonder meer opmisbaar en iedere gemeente zou de hulp die stadsbomen kunnen bieden bij het realiseren van een 'fijne stad voor iedereen' volop moeten benutten. Een respectvol bomenbeheer zegt de burger dan ook veel over zijn gemeentebestuur." Verschenen in maart 2001.

U leest binnenkort nog meer over het SSBE in Bomennieuws.

Marjan van Ehlend

